

KS. ANDRZEJ WIDAK

INFORMACJE O ORGANACH
W INWENTARZACH DIECEZJI PRZEMYSKIEJ
SPORZĄDZONYCH NA PODSTAWIE INSTRUKCJI
Z 1933 ROKU

INFORMATION OF THE ORGANS IN THE INVENTORIES OF PRZEMYŚL DIOCESE
PREPARED ON THE BASIS OF THE INSTRUCTION FROM 1933

A b s t r a c t. Parish inventories are an important source of information about the organs. They were written during the visit of bishops or deans as well as made for clear command of diocesan supervisor. In 1927, 1928, „*przemyskie 3 instrukcje*” 1933 were published in the diocese of Przemyśl. The instruction of 1933 concerned the preparation of inventories. In the Archdiocese Archive in Przemyśl there are 58 inventories written in the years 1933-1945 according to this instruction.

These instructions were described in this article and then on the basis of survived inventories, information about the organs was analysed. The information about the organ are in 49 inventories. Information about 50 instruments was obtained and they relate to their location, outward appearance, builders, date of building, size of the instruments, state of surviving and their value. The annexe contains the source extracts concerning the organs. Collected information, apart from details about the instruments, is an evidence of the way the organs were described their outward appearance, size, mechanisms or the state of surviving.

Key words: diocese of Przemyśl; instruction; inventories; organs.

Jednym z ważnych źródeł informacji o organach są inwentarze parafialne sporządzane w związku z wizytacjami biskupimi czy na wyraźne polecenie rządcy diecezji. Zawarcie konkordatu w 1925 r., który przywrócił Kościołowi „swobodną administrację i zarząd sprawami Jego i majątkiem, zgodnie z prawami Bożemi

---

Ks. dr ANDRZEJ WIDAK – wykładowca w Wyższym Seminarium Duchownym w Rzeszowie; adres do korespondencji – e-mail: widakandrzej@gmail.com

Rev. ANDRZEJ WIDAK, PhD – lecturer in the Higher Theological Seminary in Rzeszów; e-mail address: andrzejwidak@gmail.com

i prawem kanonicznem”¹ przyczynił się do większej troski w zadbaniu o majątek kościelny. W diecezji przemyskiej w związku z zawarciem konkordatu oraz reorganizacją diecezji² zostały wydane tzw. przemyskie 3 instrukcje (1927, 1928, 1933) odnoszące się do zabezpieczenia temporalistów, czyli majątków kościelnych. Dla omawianego tematu istotna jest Instrukcja z 1933 r. dotycząca pisania inwentarzy³.

W niniejszym artykule zostaną omówione te instrukcje i związane z nimi rozporządzenia, a następnie na podstawie zachowanych inwentarzy będą przedstawione informacje o organach. Artykuł został oparty na inwentarzach znajdujących się w Archidiecezjalnym Archiwum w Przemyślu. W Aneksie zostały zamieszczone wypisy źródłowe dotyczące organów⁴.

1. „PRZEMYSKIE 3 INSTRUKCJE”

Jak wspomniano wyżej, w diecezji przemyskiej zostały wydane trzy instrukcje. Instrukcja z 1927 r. traktowała o sporządzaniu protokołów przy objęciu parafii przez nowego administratora parafii. Protokół miał być spisany na podstawie ostatniego urzędowego inwentarza, a jeśli takowego nie było, to należało go sporządzić⁵. Instrukcja z 1928 r. dotyczyła rachunków i sprawozdań⁶. Szczególnie ważna jest Instrukcja z 1933 r., która podaje szczegółowe informacje dotyczące pisania inwentarzy. Instrukcja została poprzedzona „Dekretem o inwentarzach” bp. Anatola Nowaka. Według dekretu inwentarze należało sporządzić do końca 1934 r. w dwóch egzemplarzach. Inwentarze miały być przekazane do kurii po wcześniejszym sprawdzeniu przez księży dziekanów przed końcem 1935 r. Dołączona do dekretu instrukcja zawierała szczegółowe wskazówki sporządzenia inwentarza.

Składał się on z trzech części: Inwentarz kościoła, Inwentarz probostwa i Inwentarz fundacyjny⁷.

¹ *Konkordat Polski ze Stolicą Apostolską*, Biblioteka Religijna, Lwów 1925, s. 36.

² Reorganizacja diecezji przemyskiej nastąpiła na podstawie bulli papieskiej Piusa XI *Vixtum Poloniae unitas* z 1925 r. Por. H. BORCZ, *Przemyska diecezja*, w: *Encyklopedia Katolicka*, t. 16, red. E. Gigilewicz i in., TN KUL, Lublin 2016, kol. 657; J. ATAMAN, *Zarys dziejów diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego*, Biblioteczka Przemyska, Przemyśl 1985, s. 69.

³ Kwestię pisania inwentarzy podejmuje także instrukcja z 1927 r.

⁴ Ponieważ w aneksie zamieszczono wypisy źródłowe, stąd autor nie podaje przypisów przy analizie danych.

⁵ „Kronika Diecezji Przemyskiej” (dalej KDP) 1927 (nr 3), s. 85.

⁶ KDP 1934 (nr 11-12), s. 304.

⁷ KDP 1933 (nr 3), s. 104-112.

2. INWENTARZE W ARCHIDIECEZJALNYM ARCHIWUM W PRZEMYŚLU

W Archidiecezjalnym Archiwum w Przemyślu znajduje się zespół oznaczony sygnaturą TPNI i obejmuje 435 inwentarzy z 343 parafii⁸. Niektóre parafie mają dwa lub trzy inwentarze z różnych lat. Pochodzą one z lat 1901-2004 (jeden z 1850 r.). Inwentarzy z lat 1933-1935 zachowało się 28. Ponieważ były one przesyłane w kolejnych latach, stąd jako kryterium został przyjęty rok 1945. Z lat 1933-1945 istnieje 58 inwentarzy. Warto zaznaczyć, że diecezja przemyska w latach 1925-1939 miała 35 dekanatów i 354 parafii⁹. Z pewnością część inwentarzy znajduje się w archiwach parafialnych a część zaginęła. Inwentarze z lat 50-tych, 60-tych czy 70-tych XX w. wzorowane są na spisach powstałych na podstawie instrukcji z 1933 r. Format inwentarza to B3 250/350 mm. Na każdej karcie można było pisać jedno- lub dwustronnie, z zachowaniem marginesów na liczbę porządkową. Zawierał także puste strony na ewentualne uzupełnienia. W przeważającej części inwentarze są pisane ręcznie.

3. INFORMACJE O ORGANACH

Pierwsza część inwentarza obejmowała wyposażenie kościoła i składała się z XXII działów, VII dotyczył organów. W przypadku niektórych elementów wyposażenia kościoła, jak chrzcielnica, zaznaczono: Opis dokładny, a w dziale odnoszącym się do dzwonów podano: Wszystkie pod liczbą porządkową na wieży, jak sygnaturce i w kościele. Opis – data poświęcenia – waga dzwonów – imiona¹⁰. Przy organach nie ma tego rodzaju adnotacji.

Opisy organów są sporządzone bardzo różnie, od szczegółowych z wymienniem dyspozycji organów, miechów, stanu zachowania czy remontu (Futoma, Kańczuga, Rudołowice, Wólka Niedźwiedzka). Na uwagę zasługuje opis organów w Kańczudze, gdzie podano historię budowy organów, dyspozycję organów, opis szafy, kontuaru, klawiatur, wiatrownic, materiału piszczałek, strój oraz na jakim ciśnieniu została wykonana intonacja. Znajdują się także opisy bardzo ogólne. Przykładem są organy w Dukli: „Organy zwyczajne dwurzędowe”, w Miejscu Piastowym: „Dziesięciogłosowe. Cena zł. 1600”, czy w Wesołej: „Organy o jednej klawiaturze, 6 głosowe”.

⁸ Inwentarze te obejmują parafie diecezji przemyskiej sprzed reorganizacji diecezji w 1992 r.

⁹ J. ATAMAN, *Zarys dziejów*, s. 69.

¹⁰ KDP 1933 (nr 3), s.107.

Na podstawie przebadanych 58 inwentarzy uzyskano informację o 50 organach¹¹ i 7 fisharmoniach¹². W parafii Waclawice podano: „Organów brak nie ma nawet fisharmonii”, a w Wierzbnie: „Organów nie ma”. Został także przeanalizowany inwentarz z parafii Manasterz z 1970 r. Przy opisie stosowano dwie nazwy: organy lub organ. Raz użyto nazwy: organy pozytywka. Zebrane dane dotyczą lokalizacji i wyglądu zewnętrznego, budowniczych, roku budowy, wielkości organów, stanu zachowania i remontów oraz wartości instrumentów.

3.1. LOKALIZACJA I WYGLĄD ORGANÓW

W odniesieniu do 8 instrumentów podano, że umieszczone zostały na chórze. Informacje o wyglądzie zewnętrznym organów dotyczą szafy organowej. Używano określeń, takich jak: w stylu gotyckim (Gniewczyzna Łańcucka), do stylu kościoła (Grodzisko Dolne, Jasienica Rosielna), stylowe gotyckie (Równe) struktura cała z drzewa miękkiego (Hyżne), struktura drewniana sosnowa w stylu gotyckim (Jastkowice), dwuskrzydłowe (Kraczkowa), struktura drewniana (Krzemienica, Świlcza), pięknie obramowane zbudowane z drzewa, ozdobione rzeźbami (Łąka), struktura sosnowa pokostowana (Mięksiz Nowy), zewnętrzna drewniana oprawa pomalowana jest olejno na brązowo (Tyczyn), z drzewa dębowego (Rzeszów – fara), starej konstrukcji drewnianej (Żyznów). Szczegółowy opis szafy organowej podano w odniesieniu do organów w Kańczudze i Niewodnej. W przypadku instrumentów w Dynowie i Trzebosi zanotowano, że mają ozdoby barokowe, natomiast w Radomyślu odnotowano informacje o rzeźbach aniołów.

3.2. BUDOWNICZOWIE

Inwentarze podają nazwiska 11 organmistrzów w odniesieniu do 14 instrumentów. Zwykle odnotowywane są same nazwiska, bez imienia, natomiast wymieniana jest miejscowość związana z działalnością organmistrza, np. Bracia Rieger w Karniowie w Czechosłowacji, Rudolf Hasse [Haase] Lwów, P. Konieczny z Przemyśla. W odniesieniu do budowniczego organów w Osieku Jasielskim zostało użyte okre-

---

¹¹ Inwentarz parafii Hoczew podaje informację o organach w kaplicy w Średniej Wsi należącej do tej parafii.

¹² Fisharmonie w omawianym okresie znajdowały się w kościołach: Czarna k/Łańcuta, Falejówka, Jarocin, Kramarzówka, Pysznica, Świętoniowa, Tarnawka.

ślenie Organmistrz z Krosna. W przypadku dwóch instrumentów podano nazwisko organmistrza W. Ryczaja remontującego organy w Borowicy i Rudołowicach.

Inwentarze wymieniają następujących budowniczych: Bracia Kamińscy – Mię-kisz Nowy (ukończyli budowę); Bracia Narolscy – Kańczuga; Bracia Rieger – Albigowa, Futoma, Hyżne, Kaszyce, Tyczyn; Haase Rudolf – Kołaczyce; Janiszewski Mieczysław – Rudołowice.

Kaltenbek [Kaltenberg] i Kość – Wólka Pełkińska; Konieczny – Dynów; Ryczaj Wojciech – Wólka Niedźwiedzka; Śliwiński – Osobnica; Żebrowski Stanisław – Bieliny, Mię-kisz Nowy (rozpoczął budowę).

3.3. ROK BUDOWY

Dokładny rok budowy znany jest dla 18 instrumentów. W przypadku jednego podano ok. 1905 r. W odniesieniu do pięciu użyto określeń: Ma już 50 lat (Grodzisko Dolne), Koniec XIX w. (Kobylany), stare (Kosina, Radomyśl), stare przeszło trzydziestoletnie (Tyczyn). Odnośnie do organów w Ulanowie podano informację: Stare organy z kościoła z Bielin, kupione w 1888 r. W przypadku Dynowa przyjęto, że wybudowano nowe z wykorzystaniem piszczałek z poprzedniego instrumentu.

Rok budowy instrumentów przedstawia się następująco: Albigowa – 1913; Bachórzec – 1760; Bieliny – 1889; Dynów – 1907; Futoma – 1933; Giedlarowa – 1923; Gniewczyzna – 1930; Hoczew – 1890; Hyżne – 1893; Kańczuga – 1942; Kaszyce – 1903; Kraczkowa – 1934; Manasterz – 1884; Mię-kisz Nowy – 1925; Niewodna – 1936; Osobnica – 1892; Rudołowice – 1905; Wólka Niedźwiedzka – 1934.

3.4. WIELKOŚĆ INSTRUMENTÓW

W inwentarzach została podana liczba głosów dla 41 instrumentów, w tym dla 23 podano tylko liczbę głosów, dla 18 podano także liczbę klawiatur. Na podstawie zapisu można ustalić liczbę głosów w manualach i pedale. Pod względem liczby głosów są to instrumenty od 4 do 15 głosów i jeden 20-głosowy, najmniejszy 4-głosowy, największy 20-głosowy. W przypadku pięciu instrumentów podano dyspozycję (Futoma, Kańczuga, Laszki Murowane, Rudołowice, Wólka Niedźwiedzka). Najwięcej instrumentów jest 6-głosowych (8) i 10-głosowych (6). Wielkość instrumentów wyrażona liczbą głosów przedstawia się następująco: 4 głosy – 5 (Bachórzec, Borowica, Jedlicze, Średnia Wieś, Żyznów); 5 głosów – 3 (Jastkowice, Łobzew, Mię-kisz Nowy); 6 głosów – 8 (Hoczew, Jasionów, Kaszyce,

Laszki Murowane, Przybyszówka, Rudołowice, Samokłęski, Wesoła); 7 głosów – 3 (Hyżne, Krzemienica, Radomyśl); 8 głosów – 3 (Jasienica Rosielna, Osobnica, Świlcza); 9 głosów – 3 (Bieliny, Giedlarowa, Wólka Pełkińska); 10 głosów – 6 (Futoma, Kobylany, Łąka, Manasterz, Miejsce Piastowe, Wólka Niedźwiedzka); 11 głosów – 1 (Kosina); 12 głosów – 2 (Grodzisko Dolne, Kołaczyce); 13 głosów – 2 (Dynów, Trzeboś); 14 głosów – 2 (Kańczuga, Niewodna); 15 głosów – 2 (Albigowa, Kraczkowa); 20 głosów – 1 (Rzeszów – Fara)

Na określenie wielkości instrumentów w przypadku dwóch instrumentów podano: „Manuały dwa pedały” (Równe) oraz „Posiadają dwa manuały, pedały dwuoktawowy” (Tyczyn), a w odniesieniu do trzech zapisano: „pięć oktaw – pedałów” (Chłopice), „dwurzędowe” (Dukla) i „małe organy” (Lubla).

3.5. STAN ZACHOWANIA

Inwentarze podają informacje o stanie zachowania instrumentów i remontach dotyczących 27 instrumentów. W przypadku 9 odnotowano zły stan zachowania: *potrzebuje naprawy* (Borowica), *klawiatura dość zrujnowana* (Chłopice), *zupełnie zniszczone* (Średnia Wieś), *mocno przyniszczone* (Kosina), *cały organ dość zniszczony* (Krzemienica), *w dość lichym stanie* (Przybyszówka), *wymagają ponownego strojenia* (Samokłęski), *koniecznym jest cały organ odczyścić i poprawić* (Tyczyn), *wymagający rychłej naprawy* (Żyznów). Informacje o dobrym stanie odnotowano w odniesieniu do czterech instrumentów: *w znośnym stanie* (Bachórzec), *w stanie dość dobrym*, (Grodzisko Dolne), *w dobrym stanie* (Jaćmierz), *zdatne do użytku* (Kosina). W 15 inwentarzach zanotowano informacje o remontach: *oczyszczenie i nastrojenie* (Albigowa), *przestrojony w 1928 r.* (Bachórzec), *odrestaurowany w 1930 r.* (Borowica), *odrestaurowany* (Grodzisko Dolne), *odczyszczone i naprawione* (Hoczew), *remontowane w 1929 r.* (Jaćmierz), *naprawa i rekonstrukcja organów została przeprowadzona w 1926 r.* (Jasienica Rosielna), *organ stary odrestaurowany w 1930 r.* (Jasionów), *odnowione w r. 1937* (Jedlicze), *naprawione* (Kosina), *w r. 1930 odczyszczony i strojony* (Laszki Murowane), *organ zrestaurowano* (Lubla), *w roku 1931 poprawione* (Rudołowice), *restaurowane w 1920 r.* (Samokłęski), *naprawione gruntownie w 1932 r.* (Trzeboś). W odniesieniu do 5 instrumentów podano dodatkowe informacje. W organach w Albigowej i Lubli uzupełniono brakujące piszczałki, w Jasienicy dodano 2 głosy i przerobiono trakturę z mechanicznej na stożkową. Nowy głos i miech zakupiono w Jasionowie. W Rudołowicach *dolączono głosy fisharmonii*.

3.6. CENY INSTRUMENTÓW (WARTOŚĆ)

We wskazówkach dotyczących sporządzenia inwentarza znajdowała się uwaga: *Na marginesie prawym podać należy wartość złotych (dokładną przy nowych nabytkach, a przybliżoną szacunkową przy rzeczach starych)*¹³. Wartość w złotych odnotowano dla 29 instrumentów. W dwóch przypadkach podano ją w koronach austriackich (Albigowa, Osobnica). Wartość instrumentów została określona od 160 zł. (Przybyszówka), do 33.000 zł. (Kańczuga). W kilku przypadkach zanotowano cenę napraw organów (np. Jasienica: dodanie 2 głosów, zmiana traktury – 3850 zł.).

3.7. INNE DANE O ORGANACH

Pozostałe informacje dotyczą miechów, urządzeń dodatkowych, piszczałek czy ofiarodawców. Wzmianki o miechach dotyczą 6 instrumentów (Dynów, Hyżne, Jasionów, Jastkowiec, Kańczuga, Manasterz, Łąka). W przypadku 5 odnotowano informacje o rekwizycji piszczałek podczas I wojny światowej (Albigowa, Kobylany, Lubla, Równe, Tyczyn), a także o samych piszczałkach (Futoma, Kańczuga, Krzemienica, Żyżnów). Przy opisie organów w parafii Bachórzec użyto nazwy *klawiatura polska*. Urządzenia dodatkowe są wymienione w dyspozycji organów w Futomie i Kańczudze. W organach w Chłopicach „Ptaszki” określono jako: *przyrząd piszczałkowy do świerczenia podczas podniesienia*¹⁴. Tremolo w organach w Dynowie nazwano „puls”. W czterech przypadkach inwentarze wspominają o ofiarodawcach, którymi byli parafianie lub pojedyncze osoby (Manasterz, Osobnica, Rudołowice, Wólka Pełkińska).

Przeanalizowane inwentarze (58), sporządzone w latach 1933-1945, zawierają informacje o 50 organach i podają dane dotyczące głównie ich wyglądu zewnętrznego (15), czasu powstania (18), budowniczych (14), wielkości (41), stanu zachowania (27) oraz ich wartości (27). Dają one fragmentaryczny obraz instrumentarium diecezji przemyskiej z tamtego czasu. Są jednak świadectwem sposobu określania, opisywania organów, ich zewnętrznego wyglądu czy mechanizmów organowych.

¹³ KDP 1933 (nr 3), s. 105.

¹⁴ Urządzenie nazywane ptaszki (*avicula*). Por. J. GOŁOS, *Organoznawstwo historyczne*, Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Fr. Chopina, Warszawa 2004, s. 91; J. CHWAŁEK, *Budowa organów. Wprowadzenie do inwentaryzacji i dokumentacji zabytkowych organów w Polsce*, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Warszawa 1971, s. 96.

ANEKS

ALBIGOWA, sygn. TPNI 1/1, s. 17.

„Organ nowy 15 głosowy o 2 klawiaturach wykonany przez firmę «Braci Rieger» w Jägersdorf na Śląsku za cenę 6.900 k. austr. Oddany do użytku 29 II 1913. W czasie wojny światowej Rząd Austriacki zabrał z organu pryncypał największe piszczałki cynowe jako materiał nadający się na wyroby wojenne. Organ zostawał bez pryncypału aż do roku 1928. W tym roku w marcu sprowadzono pryncypał (piszczałki cynkowe) od firmy Braci Rieger z Czechosłowacji. Za pryncypał, cło, kosztą przewozu oczyszczenie i nastrojenie całego organu zapłacono 1.808 zł 05 gr. – 7.000”.

BACHÓRZEC, sygn. TPNI 4/1, s.4.

„Organy pozytywka sprawiona prawdopodobnie w r. 1760. Klawiatura polska przestrojony w r. 1928 o 45 klawiszach i 4 głosach w znośnym stanie”.

BIELINY, sygn. TPNI 11/1, s. 8-9.

„Na murowanym chórze znajdują się 9-cio głosowe organy zbudowane w r. 1889 we Lwowie przez Żebrowskiego – 8000 zł”.

BOROWICA, sygn. TPNI 21/1, s. 8.

„Nad wejściem do kościoła chór, z wejściem do kościoła z lewej strony. Na nim mały organ 4 głosowy odrestaurowany w r. 1930 przez Woj. Ryczaję z Bliznego jednak obecnie już potrzebuje naprawy”.

CHŁOPICE, sygn. TPNI 33/1, s. 13.

„Starej konstrukcji – pięć oktaw – pedałowe – nad piszczałkami – przyrząd piszczałkowy do świerczenia podczas podniesienia, klawiatura dość zrujnowana. Głos organu: średnio silny, ale miły”.

CZARNA K/ŁAŃCUTA, sygn. TPNI 37a/1, s. 4.

„Fisharmonia”.

DUKLA, sygn. TPNI 50/1, s. 18.

„Organy zwyczajne dwurzędowe”.

DYNÓW, sygn. TPNI 53/1, s. 10.

„Organ zrekonstruowany przez firmę P. Koniecznego z Przemysła w 1907 r. o dwu manuałach i jednym pedale – siedem głosów w pozytywie – trzy głosy w górnej klawiaturze – trzy głosy w pedale – Miech zwykły – pudło i puls odnowione. Piszczałki staroświeckie z bardzo cennego materiału – przeniesione w 1907 r. ze starego do nowego organu przy rekonstrukcji tegoż. Sam organ posiada barokowe ozdoby złożone”.

FALEJÓWKA, sygn. TPNI 55/1, s.6.

„Na chórze znajduje się 2 głosowe harmonium – 600 zł.”

FUTOMA, sygn. TPNI 59/1, s. 18-19.

„Dnia 17/10 1933 r. firma «Bracia Rieger w Karniowie» w Czechosłowacji oddała do użytku organ 10-cio-głosowy za 12.240 00 zł. według następującej dyspozycji:

Manual c-f 4, - 54 klaw. - 66 tonów

1. Prynypał - 8'	- 42 piszcz. cyn.	24 cynk.
2. Bourdon - 8'	- 42	24 drew.
3. Salicjonal - 8'	- 42	24
4. Vox coelestis - 8' od C	- 48	18
5. Flet minor - 8'	- 37	29 [drew.]
6. Octava - 4'	- 54	12
7. Dolce - 4'	- 54	12
8. Mikstura 2chór	-120	

Pedał C. - d - 1. 27 klaw.

9. Subas - 16'		27 [drew.]
----------------	--	------------

10. Cello - 8' - 27

Podrzędne registry, kopulacje.

1. kopulacja superoctawowa
2. kopulacja pedałowa
3. piano
4. mezzoforte
5. forte
6. kasownik
7. kukułka
8. wskazówka powietrza”.

GIEDLAROWA, sygn. TPNI 62/1, s. 2.

„Organy: dziewięciogłosowe (2 gł. w pedale) z r. 1923 – 8.000”.

GNIEWCZYNA ŁAŃCUCKA, sygn. TPNI 65/1, s. 2.

„Nowe w stylu gotyckim, 18 głosowe, sprawione w r. 1930 – 21 000 zł.”

GRODZISKO DOLNE, sygn. TPNI 73/1, s. 7.

„Organ jest zastosowany do stylu kościoła ma 12 głosów. Ma już 50 lat. Obecnie w r. 1928 odrestaurowany jest w stanie dość dobrym – 7000 zł.”

HOCZEW, sygn. TPNI 79/1, s. 7.

„Organy w kościele parafialnym są z roku 1890 – o sześciu głosach – w r. 1937 odczyszczono i naprawiono (2 piszczałki drewniane dokupione) – 600 zł.”

ŚREDNIA WIEŚ (kaplica należąca do parafii Hoczew), s. 57.

„Organy 4ro głosowe zupełnie zniszczone. Na chórze z desek opartych na słupach znajduje się fisharmonia”.

HYŻNE, sygn. TPNI 83/1, s. 21.

„Organy znajdują się nad głównym wejściem do kościoła, na chórze. Są siedmio-głosowe z jednym miechem, wewnątrz i pedałem. Struktura cała z drzewa miękkiego. Wykonane zostały przez firmę Bracia Rieger z Jägersdorf a sprowadził je ks. proboszcz Władysław Zaradzki w r. 1892 r. – 5.000”.

JACMIERZ, sygn. TPNI 86/1, s. 4.

„Organy: w dobrym stanie remontowane w roku 1929”.

JASIENICA ROSIELNA, sygn. TPNI 90/2, [npg].

„Zewnętrzna oprawa organów zastosowana do stylu kościoła – wewnątrz posiada 8 głosów a to sześć w manuale i dwa głosy w pedale. Mechanika organów stożkowa. Naprawa i rekonstrukcja organów – została przeprowadzona w 1926 r. dodano wówczas dwa nowe głosy a to: pryncypał i jeden głos w pedale – nad to przerobiono mechanikę z klapowej na stożkową. Rekonstrukcja organów kosztowała 3850 zł.”

JASIONÓW, sygn. TPNI 92/2, [npg].

„Organ stary odrestaurowany w 1930 r. kosztem 1800 zł, którą to kwotą jest objęty dokupiony wówczas nowy miech i głos „gamba”. Układ piszczałek szafkowy. Organ 6^{ścio} głosowy -3000 zł.”

JASTKOWICE, sygn. TPNI 95/1, [npg].

„Organ jest 5^{cio} głosowy. Struktura organu drewniana sosnowa w stylu gotyckim. Miech skórzany – 4.000”.

JEDLICZE, sygn. TPNI 99/1, [npg].

„Organy stare 4 głosowe z pedałem odnowione w r. 1937”.

KAŃCZUGA, sygn. TPNI 106/1, s. 31-36.

„Już za czasów wizytacji ks. bp. Sierakowskiego 1744 organ o 22 głosach 2 miechach był bardzo zniszczony. Strojony i naprawiany w roku 1897 stoi obecnie już nie do użytku. Na szczycie piszczałek cynkowych stoją trzy postacie: w środku król Dawid, po bokach dwa anioły z trombami (sic!). Organ malowany na kolor marmuru czerwonego. Obecnie miejsce bezużytecznych organów zastępuje pożyczona ze szkoły powszechnej fisharmonia. Na nowe organy zbierano około 40 lat. Zebrana kwota przed wojną 1914 roku była niewystarczająca na kupno nowych organów. Chcąc ją uruchomić przed dewaluacją ks. Karol Materna wybudował za te pieniądze kuchnię czeladnią i tak zw. Oficynę. Dopiero w roku 1916,

21 czerwca zawiązał się Komitet budowy organów w składzie ks. Jan Hołowiński prezes, mgr Jan Tokarzewski sekretarz, dr. Jan Serwin, skarbnik, dr. Antoni Sawicki, zastępca prezesa, i tutejszy rodak prof. śpiewu w seminarium duchownym w Przemyśle ks. Wojciech Lewkowicz, radca artystyczny. Drugi Komitet utworzono z przedstawicielami gromad na czele. Zebraną kwotę około 1000 zł złożono na książeczkę oszczędnościowej Kasy Stefczyka w Kańczudze. Zachodzi obawa, że w obecnej wojnie 1939 roku i te pieniądze stracą wartość. W roku 1940 za czasów pasterzowania ks. kanonika Józefa Pęcherka postanowiono sprawę organów ruszyć z miejsca. Zawarto umowę z firmą B-cia Narolscy Przemysł / Rokietnica/. Umowę gwarancyjną podpisali: dr Jan Serwin, mgr Jan Tokarzewski, Stanisław Oleksiński, Józef Paczka, Franciszek Mucha, Walenty Sobczak, Feliks Ruchal, Antoni Słowik, ks. Wojciech Lewkowicz, ks. Józef Pęcherek. Zamówiono następujące 14-to głosowe organy: za cenę 33.000 zł loco fabryka.

Dyspozycja głosów:

Manuał I. 56 klawiszy, 56 tonów: Pryncypał 8', Bourdon 16', Silwestrina, Holflet 8', Octawa 4', Mixtura 22/3' 3 rzędna, Tremolo Silwestrina specjalny aparat przy głosie Nr.3

Manuał II. 56 klawiszy, 68 tonów: Clarnet 8', Koncertflet 8', Aeolina 8', Vox celestis 8', Kwintadena 4', Tremolum Kwintadena specjalny aparat przy głosie Nr.11.

Pedał 27 klawiszy 27 tonów: Subbas 16', Violonbas 16', Wiolonczeło 8'

Registry zbiorowe: Piano, Forte, Tutti, Crescendo, Kasownik ogólny

Połączenia: Super M. do I., Super M. II do I., Subbo M. II do I., II do I., M. I do pedału, M.II do pedału. A[u]tomat pedału /stały/, Wyłącznik stałego automatu pedału, Kłapy nożne, Crescendo-de Crescendo, Echowerk.

Opis organów:

1. Struktura organów według obranego wzoru z drewna sosnowego, rzeźby z drzewa lipowego, stosowana ściśle do stylu kościoła i wielkości organów. Struktura pomalowana według żądania. Rzeźby lipowe złożone metalem.

2. Kontuar systemu pneumatycznego ustawiony na froncie organów o dwu manuałach i pedale, klawiatury manuałów o 56 klawiszach, klawisze kryte alfenitem, półtony z drzewa hebanowego. Klawiatura pedałowa zaokrąglona, o 27 tonach z drzewa dębowego. Do rejestrowania klawiaturka z napisami powyżej klawiatur manuałowych oznaczone odpowiednimi napisami. Przy zastosowaniu crescendo de crescendo specjalna tabliczka ze wskazówką oznacza ilość użytych kompletów głosowych. Registry główne płytkowe z masy culloidowej grubości 5 cm. Szafka kontuaru z drzewa dębowego przy klawiaturach wykładana fornirem palisandrowym, politurowanym. Cały mechanizm kontuaru z drzewa klonowego i dębowego i części metalowe mosiężne, wszystkie części mechanizmu w miejscach ruchomych wykładane masą culloidową, celem uniknięcia zacieru wskutek wilgoci, połączenia powietrzne rurkami metalowymi 6 mm.

3. Skrzynia wiatrowa systemu stożkowo-pneumatycznego na 14 głosów podzielona na dwa manuały i pedał. Relajsy przy wiatrownicach podwójne. Mieszki w całym mechanizmie z gatunku skóry trwałej, odpornej na wilgoć. Stożki z drzewa klonowego, druty mosiężne. Miechy systemu skrzyniowego odpowiedniej wielkości do organów. Urządzona wskazówka

do określania powietrza. Mechanizm łączący skrzynie wiatrowe z klawiaturami w systemie pneumatycznym składa się z podwójnych maszynek pneumatycznych /Relajs/ oraz rurek z trwałego ołowiu grubości 7 mm.

Piszczalki. Piszczalki metalowe wykonane z cyny 75% od I c z cynku srebrzonego, labja, strojki, denka i nogi z cynku 45%. Piszczalki drewniane wykonane z materiału doborowego, sosnowego i świerkowego labja mocowane śrubami, wierzchnie dekle przy małych piszczałkach z drzewa dębowego i klonowego. Intonacja wykonana na ciśnieniu 85 mm. Charakterystyka ściśle zastosowana do danego głosu. Strój organów według kamertonu 870 drg „a” o ile niewyrażone w tym względzie specjalne żądania zamawiającego. Menzury piszczałek drewnianych i metalowych odpowiednio dobrane i starannie dostosowane do wielkości kościoła, jego akustyki i wielkości organów”.

KASZYCE, sygn. TPNI 107/1, s. 4.

„Organy sześciogłosowe, roboty Riegera, sprawione w 1903 przez ks. proboszcza Wojciecha Szmyda”.

KABYLANY, sygn. TPNI 109/1, [npg].

„Organ z końca XIX w. 10 głosowy. Brak pryncypału, który zabrali Austrijacy w czasie I wojny światowej. 5000 zł.”

KOŁACZYCE, sygn. TPNI 112/1, s. 9.

„Organy stożkowo-pneumatyczne dwunastogłosowe firmy Rudolf Hasse Lwów”.

KOSINA, sygn. TPNI 119/1b, [npg].

„Organy stare mocno przyniszczone ale naprawione i zdadne jeszcze do użytku. Głosów 11. 1700”.

KRACZKOWA, sygn. TPNI 120/1, s. 6.

„Organy sprawione w r. 1934. Dwuskrzydłowe – system stożkowo-pneumatyczny – 15 pełnych głosów – wtem 3 głosy pedału. Klawiatura w środku chóru – zwrócona do ołtarza – dwa manualy – 4^{1/2} oktawy”.

KRAMARZÓWKA, sygn. TPNI 122/1, s. 9.

„Organy /nie ma/ Fisharmonium. 70 zł.”

KRZEMIENICA, sygn. TPNI 129/1, [npg].

„Organ jest 7^{mio} głosowy. Struktura drewniana – piszczałki cynowe. Cały organ dość zniszczony. 1000”.

LASZKI MUROWANE, sygn. TPNI 133/1, s. 6.

„Organ 6 głosowy zawiera głosy: Viola, Gamba, Flet Minor, Oktawa, Flet Major, Principal

w r. 1930 w październiku odczyszczony i strojony – wymaga restauracji przez dodanie nowych głosów łagodnych ale brak funduszy na to nie pozwala”.

LUBLA, sygn. TPNI 141/1, s. 4.

„Na chórze są małe organy, z których rząd austriacki zarekwirował w r. 1915 frontowe piszczałki cynowe. W r. 1929 dodano nowe piszczałki i cały organ zrestaurowano kosztem 1324 zł.”

ŁĄKA, sygn. TPNI 147, s. 8.

„Na chórze znajdują się organy dziesięciu-głosowe, na $3\frac{1}{2}$ oktawy w pięknie obramowanym zabudowaniu z drzewa, ozdobionym rzeźbami. Piszczałki pedałowe i miech stoją osobno z tyłu organów. 1200 zł.”

ŁOBOZEW, sygn. TPNI 150/2, s. 6.

„Organ – harmonijne – z pedałem 5^{ciu} głosowe z pryncypałem /49 piszczałek/. Wartość organów 800 zł.”

MANASTERZ, sygn. TPNI 158a/1, [npg].

„Umieszczone są na chórze wchodzi się na chór schodami z przedsionka. Sprawił organy ks. W. Białas w r. 1884 z Krosna. Są skromne bo 13 głosowe z systemem klawiszowym”.

MIEJSCE PIASTOWE, sygn. TPNI 165/1a, s. 10.

„Dziesięciogłosowe. Cena zł. 1600”.

MIEKISZ NOWY, sygn. TPNI 166/1, s. 5.

„Organ systemu pneumatyczno-stożkowego 5 głosowe struktura sosnowa pokostowana. Rozpoczął budowę Stanisław Żebrowski organmistrz z Krakowa a skończyli Bracia Kamińscy z Warszawy w r. 1925 za cenę 7000 zł.”

NIEWODNA, sygn. TPNI 180/1, [npg].

„Organ nowy w 1936 roku wykonany, stożkowo pneumatyczny, czternasto-głosowy o dwóch manualach z pedałem. Szafa organowa dwuskrzydłowa, z drzewa miękkiego, orzechowo pomalowana, połączana, zakończona koronkową ozdobą – w środku szafy umieszczona jest klawiatura, odwrócona do wielkiego ołtarza. Organ stary zupełnie zniszczony usunięto. 12 800”.

OSIEK JASIELSKI, sygn. TPNI 189/1, s. 3.

„Organ są niedawno sprawione około r.1905. Robił je organmistrz z Krosna. Kosztują 1000 zł.”

OSOBNICA, sygn. TPNI 190/1, s. 3.

„[...] na chórze organ o 8 głosach sprawiony z dobrowolnych datków parafian i Amerykanów w r. 1892, wykonany przez organmistrza Śliwińskiego we Lwowie kosztem 1620 koron”.

PRZYBYSZÓWKA, sygn. TPNI 206/1, [npg].

„Organy umieszczone na chórze, niewielkie z powodu małego kościoła i niskiego sufitu, sześciogłosowe w dość lichym stanie. 150”.

PYSZNICA, sygn. TPNI 209/1, s. 3.

„harmonium”.

RADOMYŚL, sygn. TPNI 214/1, s. 8.

„Organy są stare siedmiogłosowe. Po bokach na górze obramowania, ustawione 2 rzeźby przedstawiające 2 aniołów, jednego z trąbą, drugiego instrument zniszczył się. 2.500 zł.”

RÓWNE, sygn. TPNI 220/1, s. 3.

„Stylowe gotyckie. Pryncypał wyjęty na wojnę przez władze austriackie. Manualy dwa, pedał. 3000 zł.”

RUDOŁOWICE, sygn. TPNI 225/1, s. 7-8.

„Organy nowe sprawione w roku 1905 (4000 zł.) z firmy Miecz. Janiszewskiego dawniej Śliwińskiego we Lwowie o 6 głosach a to: 1) Pryncypał 8 stop. 2) Viola da gamba 8 stop. 3) Flet 4 stop. 4) Burdon 8 stop. 5) Oktawa 4 stop 6) Mixtura. Organy te w roku 1931 poprawione przez Wojciecha Ryczaj z Bliznego kosztem 500 zł ze składek, zaś w roku 1936 dołączono głosy fisharmonii własność i dar Jana Władysława Ragusa organisty (100 zł.). Głosy te wraz z mechaniką dołączył Wojciech Ryczaj za cenę 60 zł”.

RZESZÓW - FARA, sygn. TPNI 230/1, s.12.

„Organy są z drzewa dębowego o systemie stożkowym – z 20 głosami kombinowanymi. Uwagi: 1000”.

SAMOKŁĘSKI, sygn. TPNI 232/1, s. 6.

„Organy 6-ciu głosowe restaurowane w 1920 r. wymagają ponownego strojenia”.

ŚWIĘTONIOWA, sygn. TPNI 259a/1, s. 3.

„Na chórze jest tylko mała 4to głosowa fisharmonia”.

ŚWILCZA, sygn. TPNI 260/1, s. 7.

„Po przekroczeniu progu kościoła po prawej stronie po kilkunastu schodach wchodzi na się na chór, w którym umieszczony jest organ ośmiogłosowy w strukturze drewnianej. 680 zł.”

TARNAWKA, sygn. TPNI 267/1, [npg].

„Organów niema (sic!) jest Fisharmonia 5 rejestrowa, kupiona we Lwowie w firmie Józef Hanak za 640 zł.”

TRZEBOŚ, sygn. TPNI 276/1, s. 4.

„Organy mają jedną klawiaturę o 13 głosach i pedał. Naprawione gruntownie w 1932 r. kosztem 1650 zł. Ozdoby barokowe”.

TYCZYN, sygn. TPNI 285/1, s.26-27.

„Organy od Riegera stare przeszło trzydziestoletnie, sprawiono za czasów ks. Knendicha znajdując się w górze nad głównym wejściem do kościoła. Zewnętrzna drewniana oprawa pomalowana jest olejno na brązowo. Posiadają dwa manualy, pedał dwuoktawowy poruszany przy pomocy zniszczonego miecha. Niektóre piszczałki wskutek zniszczenia i zaproszenia nie grają tak, że koniecznym jest cały organ odczyścić i poprawić. W czasie wielkiej wojny tzw. światowej zabrał rząd austrijski najcenniejsze piszczałki na materiał wojenny. I oto poszedł cały pryncypał a w zamian za to przysłał rząd austrijski pieniądze za które nabyto: 1. 5% Obligację P. Pożyczki Konwersyj. z kuponami od dn. 1 lipca 1925, nabyte za gotówkę 100 Mp. Podjętą z Książeczki wkł. Przem. K.O Nr 78955. Obecna wartość nominalna.... 7 zł. 2. Książeczka wkład. Kasy Oszczędności miasta Przemyśla Nr 85363 za zwaloryzowane książeczki teje kasy Nr 78955, 76478. Obecna wartość nominalna funduszu piszczałek....28 gr.”

ULANÓW, sygn. TPNI 289/1, s. 3.

„Stare organy z kościoła z Bielin, kupione 1888 r. umieszczone na chórze, na łukowym portalu. 4000 zł.”

WACŁAWICE, sygn. TPNI 291a/1, s. 3.

„Organów brak nie ma nawet fisharmonii”.

WESOŁA, sygn. TPNI 294/1, s. 5.

„Organy o jednej klawiaturze, 6 głosowe”.

WIERZBNA, sygn. TPNI 297a/1, s. 2.

„Organów nie ma”.

WÓLKA NIEDŹWIEDZKA, sygn. TPNI 306/1, s. 6.

„Dziewięciogłosowe stożkowe, o następujących głosach: „Pryncypał 8°”, „Gamba 8°”, „Salicjonał 4°”, Oktawa 4°”, Kwinta 4 $\frac{1}{2}$ °”, Flet major 8°”, Flet minor 4°”, Mikstura 2-rzędowa”, Subbas 16°”. Piszczałki obu fletów i mikstury odnowione ze starego organu pozatem wszystkie nowe. Organy zbudował w roku 1934 Wojciech Ryczał, organomistrz z Bliznego. 5000 zł.”

WÓLKA PEŁKIŃSKA, sygn. TPNI 307/1, s. 7.

„Organy dziewięciogłosowe o dwu manualach z pedałem, zbudowane kosztem dobrowolnych ofiar parafian, staraniem ks. prob. Stan. Jędrzycki, w roku 1942 przez organmistrzów Kaltenebka i Kościa z Rokietnicy, poświęcone tegoż roku przez Ks. Dziekana Jakuba Markarę z Jarosławia. 20 000 zł. wojen.”

ŻYZNÓW, sygn. TPNI 326/1, s. 13.

„Na chórze zrobionym z drzewa dębowego a opierającym się na 2 słupach kamiennych – znajduje się 4-ro głosowy o k-ch oktavach organ starej konstrukcji o drewnianych i metalowych piszczałkach, wymagający rychłej naprawy o wartości około ... 400 zł.”

BIBLIOGRAFIA

ŹRÓDŁA

Archidiecezjalne Archiwum w Przemyślu:

- Inwentarz parafii Albigowa, 15.12.1935, sygn. TPNI 1/1.
- Inwentarz parafii Bachórzec, 20.04.1937, sygn. TPNI 4/1.
- Inwentarz parafii Bieliny, 26.09.1937, sygn. TPNI 11/1.
- Inwentarz parafii Borowica, 12.06.1935, sygn. TPNI 21/1.
- Inwentarz parafii Chłopice, 10.10.1933, sygn. TPNI 33/1.
- Inwentarz parafii Czarna k/Łańcuta, 2.03.1937, sygn. TPNI 37a/1.
- Inwentarz parafii Dukla, 30.12.1935, sygn. TPNI 50/1.
- Inwentarz parafii Dynów, 14.06.1935, sygn. TPNI 53/1.
- Inwentarz parafii Falejówka, 13.06.1934, sygn. TPNI 55/1.
- Inwentarz parafii Futoma, 8.12.1935, sygn. TPNI 59/1.
- Inwentarz parafii Giedlarowa, 20.11.1935, sygn. TPNI 62/1.
- Inwentarz parafii Gniewczyna, 9.07.1934, sygn. TPNI 65/1.
- Inwentarz parafii Grodzisko Dolne, 29.01.1936, sygn. TPNI 73/1.
- Inwentarz parafii Hoczew, 1937, sygn. TPNI 79/1.
- Inwentarz parafii Hyżne, 10.12.1937, sygn. TPNI 83/1.
- Inwentarz parafii Jaćmierz, 22.11.1935, sygn. TPNI 86/1.
- Inwentarz parafii Jarocin, 31.12.1934, sygn. TPNI 87/1.
- Inwentarz parafii Jasienica Rosielna, 22.04.1938, sygn. TPNI 90/2 [npg].
- Inwentarz parafii Jasionów, 6.06.1937, sygn. TPNI 92/1 [npg].
- Inwentarz parafii Jastkowice, 6.10.1936, sygn. TPNI 95/1 [npg].
- Inwentarz parafii Jedlicze, 26.02.1938, sygn. TPNI 99/1 [npg].
- Inwentarz parafii Kańczuga, 10.02.1942, sygn. TPNI 106/1.
- Inwentarz parafii Kaszyce, 20.03.1938, sygn. TPNI 107/1b.
- Inwentarz parafii Kobyłany, 27.10.1935, sygn. TPNI 109/1 [npg].
- Inwentarz parafii Kołaczyce, 10.11.1935, sygn. TPNI 112/1.
- Inwentarz parafii Kosina, 1936, sygn. TPNI 119/1 [npg].
- Inwentarz parafii Kraczkowa, 2.12.1936, sygn. TPNI 120/1.
- Inwentarz parafii Kramarzówka, 31.12.1934, sygn. TPNI 122/1.
- Inwentarz parafii Krzemienica, 20.07.1939, sygn. TPNI [npg].
- Inwentarz parafii Laszki Murowane, 22.11.1935, sygn. TPNI 133/1.

Inwentarz parafii Lubla, 12.10.1935, sygn. TPNI 141/1.
 Inwentarz parafii Łąka, 12.10.1939, sygn. TPNI 147/1.
 Inwentarz parafii Łobozew, 13.07.1937, sygn. TPNI 150/2.
 Inwentarz parafii Manasterz, 1935, [uzup. 9.07.1970], sygn. TPNI 158a/1.
 Inwentarz parafii Miejsce Piastowe, 1934, sygn. TPNI 165/1.
 Inwentarz parafii Mięksisz Nowy, 20.11.1934, sygn. TPNI 166/1.
 Inwentarz parafii Niewodna, 6.08.1937, sygn. TPNI 180/1 [ngp].
 Inwentarz parafii Osiek Jasielski, 31.03.1934, sygn. TPNI 189/1.
 Inwentarz parafii Osobnica, 12.12.1934, sygn. TPNI 190/1.
 Inwentarz parafii Przybyszówka, 17.06.1933, sygn. TPNI 206/1 [npg].
 Inwentarz parafii Pysznica, 30.07.1937, sygn. TPNI209/1.
 Inwentarz parafii Radomyśl, 15.07.1937, sygn. TPNI 214/1.
 Inwentarz parafii Równe, 4.02.1936, sygn. TPNI 220/1.
 Inwentarz parafii Rudołowice, 1937, sygn. TPNI 225/1.
 Inwentarz parafii Rzeszów – Fara, 12.08.1938, sygn. TPNI 230/1.
 Inwentarz parafii Samokłęski, 15.06.1942, sygn. TPNI 232/1.
 Inwentarz parafii Świętoniowa, 20.12.1934, sygn. TPNI 259a/1.
 Inwentarz parafii Świlcza, 24.07.1938, sygn. TPNI 260/1.
 Inwentarz parafii Tarnawka, 20.08.1935, sygn. TPNI 267/1 [npg].
 Inwentarz parafii Trzeboś, 20.08.1935, sygn. TPNI 276/1 [npg].
 Inwentarz parafii Tyczyn, 17.12. 1935, sygn. TPNI 285/1.
 Inwentarz parafii Ulanów, 30.09.1937, sygn. TPNI 289/1.
 Inwentarz parafii Waclawice, 17.12.1935, sygn. TPNI 291a/1.
 Inwentarz parafii Wesola, 14.06.1937, sygn. TPNI 294/1.
 Inwentarz parafii Wierzba, 15.03.1944, sygn. TPNI 297a/1.
 Inwentarz parafii Wólka Niedźwiedzka, 14.10.1934, sygn. TPNI 306/1.
 Inwentarz parafii Wólka Pełkińska, 20.12.1942, sygn. TPNI 307/1.
 Inwentarz parafii Żyznów, 22.07.1945, sygn. TPNI 326/1.

Kronika Diecezji Przemyskiej: 1927 (nr 3), 1933 (nr 3, 9), 1934 (nr 11,12).

LITERATURA

ATAMAN J., Zarys dziejów diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego, Biblioteczka Przemyska, Przemysł 1985.
 BORCZ H., Przemyska diecezja, w: Encyklopedia Katolicka, t. 16, red. E. Gigilewicz i in., TN KUL, Lublin 2016, kol. 653-669.
 CHWAŁEK J., Budowa organów, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Warszawa 1971.
 GOŁOS J., Organoznawstwo historyczne, Wydawnictwo Akademii Muzycznej im. Fr. Chopina, Warszawa 2004.
 Konkordat Polski ze Stolicą Apostolską, Biblioteka Religijna, Lwów 1925.

INFORMACJE O ORGANACH W INWENTARZACH DIECEZJI PRZEMYSKIEJ SPORZĄDZONYCH NA PODSTAWIE INSTRUKCJI Z 1933 ROKU

Streszczenie

Ważnym źródłem informacji o organach są inwentarze parafialne. Były one spisane podczas wizytacji biskupich lub dziekańskich, jak też na wyraźne polecenie rządcy diecezji. W diecezji przemyskiej

w latach 1927, 1928, 1933 zostały wydane „przemyskie 3 instrukcje”. Instrukcja z 1933 r. dotyczyła sporządzania inwentarzy. W Archidiecezjalnym Archiwum w Przemyśle znajduje się 58 inwentarzy napisanych w latach 1933-1945 według tej instrukcji.

W artykule zostały omówione te instrukcje, a następnie na podstawie zachowanych inwentarzy przeanalizowano informacje o organach. Informacje o organach znajdują się w 49 inwentarzach. Użytkowano informacje o 50 instrumentach i odnoszą się one do ich lokalizacji, wyglądu zewnętrznego, budowniczych, czasu powstania, wielkości instrumentów, stanu zachowania i ich wartości. W aneksie zostały zamieszczone wypisy źródłowe dotyczące organów. Zebrane informacje są wyrazem sposobu opisywania organów, ich zewnętrznego wyglądu, wielkości, mechanizmów czy stanu zachowania.

Słowa kluczowe: diecezja przemyska; instrukcja; inwentarze; organy.